

Q. 1169.
14

X 157 6154

39

I. N. 7.

DISPUTATIO JURIDICA,

AD

DECISIONEM

ELECTORAL SAXONIC.

LXVI.

QVAM

Consensu Magnifici Jctorum

Ordinis VVitteb.

PRÆSIDE

DN. CHRISTIANO AUGUSTO

POMPEJO, J.U.D.

Publicè defendet

JOHAN. FRIDERICUS Knauth/

A. & R.

In Auditorio Jctorum,

AD D. MART. M. DC. LXXXIII.

WITTEBERGÆ,

Typis JOHANNIS SIGISMUNDI Ziegenbeins.

III 414

DISPUTATIO MEDICA
DE
DECISIONE

IN
FACULTATE MEDICA
UNIVERSITATIS HALLENSENSIS

LXXVI

MDCCXXIII

Carolo Christiano
Coburgensi

PRÆFATIO

DE
CHRISTIANO ALBERTO

ROMBERGERO

PHYSICO

JOHANNI FRIEDRICHU
CAMPNO

A. S. S.

in
Halle

MDCCXXIII

...

...

...

UNIVERSITÄT
HALLE
MEDICINISCHES
FACULTÄT

I. N. D.

§. I.

Verferur ante oculos jus reddenti aliisq; quibus datum est negotium, ut publicè applicent Le. es negotiis civilibus, & subordinata voluntas agentis, & voluntas normans Superioris: neutra sine vitio negligitur. Factis speciem dare, circumstantiarum virtus est, quæ ut ferme infinitæ, admodum tentant prudentis etiam ingenium: *minime enim circumstantiæ variant in moralibus (& civilibus) materiam* (a. In de bonam fidem non inter eos tantum, inter quos contractum est, nullo extrinsecus assumpto æstimare debemus, sed respectu aliarum etiam personarum, ad quas id, quod geritur, pertinet, quia totius rei æquitas ex omnibus personis, quæ negotio isto continguntur, implitur (b. Miles, qui exercitatur in eo campo, ubi solitum est exercitari, transeuntem servum in puerum trajicit, non datâ operâ; alio in loco idem admittens, exponitur actioni Legis Aquiliz (c. Nec minor difficultas premit eum, qui indagare conatur agentis animum, negotia distinguentem. Non exitum tantum, voluntatem quoq; spectat prudens (d. Et ex re constituendum quâ intentione quid factum (e. Non liberatur ab hoc labore voluntas Superioris sanctè observanda, cui non datum est sine dubio ponere normam, & objecta accuratè subicere Legibus, licet mente. Non raro verba latiora voluntate. Inde neq; Leges neq; Secta possunt comprehendere omnes casus, qui quandoq; inciderint f. & vel interpretatione vel

(a. H. Gro-
tius de J. B.
& P. l. 2. c.
23. §. 1.
(b. L. 31. §. 1.
π. de pos.
(c. §. 4. f. de
L. Aquil.
L. 9. §. ult.
π. eod.
(d. arg. L.
15. π. ad L.
Corn. de sic.
(e. per L. 1.
π. eod.
(f. L. 10. π.
de LL.

(g. L. 13, w. vel certè Jurisdictione aut suppleantur (g. aut alio inter-
 eod. pretandi genere applicantur, secundum publica præ-
 (h. L. 52. §. cepta & artem boni & æqui. Summatim habet hæc Al-
 2, w. ad L. fenus (b. in causa jus positum est. Causa negotium civile
 Aquil. notat (i. quod non est, nisi per circumstantias & animum
 (i. §. 8 §. de agentis privati. Jus sive sumas pro constituyente sive
 adopt. L. 7. pro constituto, respicit Superioris voluntatem. Positum
 §. 2, w. de verò M. D. Nicolai in Proc. c. 2. n. 11, exponit: oritur, hõc
 pact. sensu: factò, de quo constat, jus in genere scriptum, ac-
 commodatur in specie.

(k. arg. §. Animus declaratur vel verbis vel factis. Verbis
 39. §. de frequentiùs communicantur in vita civili conceptus, &
 Legat. clariùs exponitur mens locuti, quàm factis (k. Non quòd
 (l. conf. H. verba hæc naturali necessitate significarent, potiùs arbi-
 Grot. de §. trio hominum, consensu tacito illam acceperunt vim: ex
 B & P. 1 2. quo oritur nexus signi cum re significatã morali & civi-
 6. 16, §. 1. lis, licet non Phycus. Signa itaq; sunt duum generum,
 (m. L. 32. verba & conjecture alie (l. Quas species signorum jus ci-
 §. 1, w. de vile agnoscit, sive quæras de Majestatis voluntate, sive
 LL. privati. Nam cum ipsæ Leges nullã aliã ex causã nos te-
 (n. §. ult. §. neant, quã n quòd judicio populi receptæ sunt: meritò
 de hered. & ea quæ sine ullo scripto populus probavit, tenebunt o-
 qual. & dif- omnes: nam quid interest, suffragio populus voluntatem
 fer. L. 1 §. 3. suam declaret, an rebus ipsis & factis (m. Hereditatem sa-
 w. de pact. nẽ heres extraneus acquirat, aut pro herede gerendo aut
 (o. §. 7 §. de nudã voluntate &c. & quoquo modo voluntatem suam
 de U. O. L. declaret, vel re vel verbo de eadem hereditate (n. Fa-
 2. §. 5. π. de ctum civiliter accipio, ut & non factum contineat: quod
 V. O. non adeo insolitum in jure nostro (o. Inde nata distinctio
 (p. D. in consensum expressum & tacitum (p.
 Struv. S. 7. C. Ex VI.
 16 34.
 (q. L. 2. w. Quæ divisio non videtur adæqvata. Neq; robur ac-
 de pact. cipit ex divisione pactorum, (q. neq; ex divisione con-
 tractuum

§. II.

§. III.

etiam in contractum & quasi contractum. Nam L. 2.
 cit. Labeo ait, convenire posse vel re vel verbis scriptis
 verb. per epistolam vel verbis ore editis vel per nuncium
 additur: sed etiam tacite consensu convenire intelligitur.
 Itaque conventio fit vel re vel verbis vel tacite. Dionys.
 Gothofred hic notavit esse verba ex re vel explicanda ex
 L. 17. π. de pact. vel esse legendum per se id est presentes
 Æmil. Ferrett. (r. explicat re in re ipsa & coram. Salvâ
 auctoritate tam Clariss. Viror: puto sensum, quem affe-
 runt. ex verbis ibi positis in L. 2. cit. non posse extorqve-
 ri. Icto autem quovis potius tentandum est, quam,
 accedendum ad ejusmodi lectionis immutationem (s.
 At legibus convenit distinctio conventionis in expres-
 sam, tacitam & præsumptam. Conventio vel fit re vel
 verbis t. Ea quæ re si e facto perficitur non est unius ge-
 neris, sed est vel tacita, vel re in specie sive præsumpta.
 Omnes confitentur esse differentiam inter contractum &
 quasi contractum eam, quod consensus mutuus sit vel
 expressus vel tacitus sive præsumptus (u. Expressum re-
 ferunt ad contractum, hunc ad quasi contractum. Qui
 igitur consensus concurrit ad contractum, ille est ex ten-
 tentiâ communi expressus. Tacitus consensus concur-
 rit ad contractum v. c. societatem (x. mandatum (y. ad
 locationem conductionem (z. & quod in mutuo agitur,
 scilicet tacite, pro expressè cauto habetur a. Ergo taci-
 tus consensus est expressus, & sublata esset differentia
 inter contractum & quasi contractum. Quod non ad-
 mittendum. Cavendum omnino est ab his, qui nullum
 verum contractum agnoscunt sine expressâ conventionem,
 nullam veram conventionem, quæ non eadem & expressa
 sit, confundentes expressum cum vero, tacitum cum falso &
 ficto Vinnius (b. Ne turbet ambiguitas vocis, observan-
 dum quòd tacitum dupliciter accipiatur I. Opponi
 tur illi quòd verbis ore prolatis vel scriptis expressum, &
 propriè dicitur tacitum. II. Vero, & propriè dicitur
 præsumptum. Illud declarat voluntatem ab homine

(r. in præ-
 lect. in Tit.
 w. de pact.
 ad L. 2. ibi.
 (s. Habn.
 ad Wes.
 w. p. de f.
 & f. verb.
 in Digesto-
 rum.
 (t. L. 1. §. 9.
 w. de pact.
 (u. D.
 Sirm. c. l.
 (x. L. 4. w.
 pro soc.
 (y. L. 6. §. 2.
 L. 18. w.
 Mand.
 (z. L. 13. So-
 ult. w. lo-
 car.
 (a. L. 3. π.
 de reb.
 cred.
 (b. ad f. de
 obl. qua
 quas. ex
 contr. pr.
 n. 4.

(c. Hahn ad
Wesenb. de
pact. N. IV.
verb. in ex
presf. §
1. 2. 3.
(d. § 1. 7 de
oblig. que
quasi. ex
contr.
(e. § 2. 7.
eod.
(f. arg. L.
1. § 3. § L.
2. w. de
pact.
(g. § 1. 7 de
adopt. §.
1. 7. de
Leg. agn
tut.
(h. Soc. jun.
Gravetta
Salycot.
Curt. jun.
ref. Cla-
rius. Rache-
lrois Ex. de
Jur. Gg.
§h. 37.
(i. de tac. §
amb. conu.
L. 1. § 5.
§. 30. 31.

procedentem, ex facto ejus vel non facto. Hoc declarat fa-
ctum Legis inducentis voluntatem sive consensum (c. Igi-
tur conventio, quæ re fit, vel oritur proximè & immedi-
ex facto, cooperante Legi, & est vera: vel immediatè
Legis introducit occasione facti & dicitur præsumpta.
Nihil omnino facit ille, cujus negotium geritur, ignorat
enim (d. Nullum negotium inter pupillum & tutorem
contrahitur (e) & nemo suo facto in quasi contractibus
tenet alterum: attamen obligatos tenet alios, Legem in-
ducente consensum. Ne verò dubium concipias ex fa-
cti naturâ, quâ per se non habet vim significandi consen-
sum, sed Legis dispositione: sciendum est, vel imme-
diatè Legem consensum inducere vel mediante facto ho-
minis. Ille consensus est præsumptus, hinc verè tacitus.
Factum quidem occurrit in quasi contractibus, sed ex
parte obligati, non obligantis. Neq; alienum est à jure
nostro nomen generis transire ad speciem uti hic con-
ventio supra divisa est in tacitam & præsumptam (f per
LL. cit. ubi generaliter dividitur conventio in eam, quæ
re fit & quæ verbis. L. 2. dicitur, quod vel re vel verbis vel
tacitè consensu convenire intelligatur. Idè contingit ado-
ptioni (g. cognationi. Idem sentiunt qui contentum fa-
ctis testatum mediū collocant inter voluntatè expressam
& tacitam (h. Neq; Mantica ab hac divisione est alienus
(i. Tacitum ait, potest intelligi variis modis. Primò, quan-
do venit in necessariam, consequentiam expressi: & hoc qui-
dem habetur pro expresso, deinde tacitum intelligitur, quod
venit ex natura actus, idq; etiam habetur pro expresso. Ter-
tiò tacitum intelligitur, quod inducitur ex presumptionibus.
Deniq; etiam tacitum potest intelligi, quod facto demon-
stratur.

§. IV.

Modos exponendi voluntatem Resp. non servattan-
tum simplices & communes: sapius utilitas publica mo-
vet.

vet ad proprios (k. Ita nudum pactum non erat modus manifestandi in Rep. Rom voluntatem se civiliter & perfecte obligandi (l. Et quem fallit sollemnissima species, verborum obligatio, ut neq; civiliter neq; naturaliter, in sensu juris civilis, quâ effectus, jure civili, naturali obligationi relictos, obligaretur, qui interrogatus dabis? adnuit (m. Licet in negotiis juris Gg. nutus sufficiat (n. & muto possit restitui hereditas à fiduciario nolente sponte adire, quia nutu potest significare, velle se periculo suo hereditatem adire (o. Ultima quoq; voluntas, cui favent Leges, redigitur ad certas sollemnitates, propter testamentorum sinceritatem, ut nulla fraus adhibeatur (p. neq; vera judicia subvertantur. Non enim videtur ex publica re esse, vagam dare privatis licentiam pro lubitu simpliciter agendi: ne incerta sint cujuslibet jura, incertâ voluntate, & occasio datam fidem eludendi, ac litigandi: quæ mala LLtor exagitare solet (q.

§. V.

Hæc forma negotiorum ex LLbus cognoscitur. Ubi evitandi scopuli: ne superstitiosè & insidiosè in hæreamq; verbis neq; temere fingamus contra manifestâ Superioris voluntatem. Utrumq; vitium violat Legem. Verba sunt instrumenta, quibus communicatur voluntas publica, sive Lex: quæ vel latiora vel strictiora voluntate, quandoq; adæquantur. Non enim est in LLtoris potestate, aut omnes casus, qui diversissimi aliquando emergere possunt, unâ sanctione comprehendere, aut Legem scriptam ita proponere, ut non identidem aliquod suboriatur dubium (r. Certam sententiam Legis meritò sanctè observamus, quia vis & potestas Legum in eâ sita est (s. Sive verba convenient (t. five minus. Licet enim verba Legis hunc habeant intellectum, ramen mens LLtoris aliud vult (u. Imo in Legem committit, qui verba Legis amplexus contra Legis nititur voluntatem (x. Neq; explicanda

[k. arg. L. 6.
 π. de J.
 §. 7.
 [l. L. 7. §. 5.
 π. de pact.
 [m. L. 1. §. 2.
 w. de V. O.
 (n. L. 52 §.
 10. w. de
 O. & A.
 [o L. 65. §. 3.
 w. ad SCt.
 Treb.
 [p. § 4. 7.
 de test. ord.
 [q. pr. 7. de
 usuc. e. cor.
 ds. 1. de Ap.
 pell. in VI.
 [r. Magn.
 D. Ziegl.
 de Jur.
 Maj. Ex 4.
 [s. L. 17 π.
 de LL.
 (t. L. 12 §. 1.
 w. Qui &
 à quib.
 man. lib.
 (u. L. 13. §. 2.
 π. de Ex.
 cas. tut.
 (x. L. 5. pr.
 C. de LL.

[y. Hug.

Grot. de J.

B. & P. L. 2.

6. 16 §. 22.

[z. L. 9. w.

de R. J.

(a. in Orat.

pro A. Ca-

cin. §. 18.

(b. L. 9. §. 3.

w. ad exh.

[c. §. 2. vers.

sed Proculi

J. de empt.

(d. L. 7. §.

quinimo §.

verb. for-

mat ipsam

actionem

w. de pact.

(e. ad π. de

LL. n. 50. §. 1.

[f. l. 5. C. de

LL.

(g. in libr.

Broc. e. 9. de

form.

(h. §. 2. J. de

Legat.

eanda jura ut vel absurda vel injusta videantur per text.
cit. quia nemo creditur velle absurda (y. In omnibus
itaq; maximè tamen in jure æquitas spectanda est (z.

§. VI.

Eleganter hæc confirmat Cicero (a. Cum voluntas
& consilium & sententia Interdicti intelligitur, impuden-
tiam summam aut stultitiam singularem putabimus, in ver-
borum errore versari: rem, & causam, & utilitatem com-
mune non relinquere solum, sed & prodero? An non
modo in nostrâ linguâ, quæ dicitur esse enops: sed ne in aliâ
quidem ullâ res ut omnes suis certis ac propriis vocabulis
nominantur? Neq; verò quidquam opus sit verbis, cum ea
res, cujus causa verba quesita sint, intelligatur. Quæ Lex,
quod & Cuius quod Magistratus Edictum &c: non infr-
uari aut convelli potest, si ad verba rem deflectere velimus,
consilium autem eorum, qui scripserunt, & rationem & au-
toritatem relinquamus &c. Verba reperta sunt, non
quæ impedirent, sed quæ indicarent voluntatem.

§. VII.

Formam igitur negotiorum fingit LLtor cum effica-
ciâ quæ specificat negotia civilia, & mutata prope inter-
emit substantiam rei (b. Distingvit à reliquis negotiis
(c. Dat vim operandi (d. Zoësius (e. Dîvidit in formam
substantialem, cujus defectum, actus nullitas sequitur
(f. Et accidentalem, cujus defectus non efficit actum
nullum, nisi Lex ipsa irritationem inducat Qvirin, Cu-
bach. (g. negat formam accidentalem esse propriè di-
ctam, quia per formam accidentalem res non est id quod
est. At formam spectant & solennitates actuum, quæ ex-
pressè non constitutæ haud præsumuntur, & restringen-
dæ sunt existentes: non enim verbis sed voluntatibus fa-
vendum (h. & Imperatori in Legibus magis simplicitas
quàm

quàm difficultas placet (i. Solennitas, ut forma distin- (l. § 7. § de
guitur à Jctis in eam, quæ ad esse rei sive formam actûs fideic. he-
requiritur, & quæ ad existentiam sive melius esse sive fi- red.
eri. Illa nequit abesse salvâ substantiâ negotii: (k. hæc (k. L. 2. C. de
verò omiſſa omnem actum non vitiat, & potest tacitè ei- fid. & Jur.
dem renunciari (l. host. Fife.
L. 23. C. de
fideicom. m.
L. 21. C. de
testam.

§. VIII.

Jam pergendum erit ad modum exponendi volunta-
tem novandi & eundem cognoscendi, utrum ad for-
mam novationis jure Saxonico sufficiat vera in genere,
an præcisè expressa voluntas. Priùs à novatione sepa-
randa est cessio. Novatio est modus finiendi obligati-
onem ipso jure; (m. cessio non finit. Inde directas acti-
ones cessionarius non nanciscitur; (n. sed procurator in
rem suam censetur constitutus: (o. jus enim hoc acquisi-
tum non separatur à personâ; p. licet utilem habeat acti-
onem proprio nomine per LL. cit. Deinde novatio
quædam fit manentibus iisdem personis, cessio tertium
exigit. Alia differentia vid. (q.

§. IX.

Novatio in genere postulat i. præcedentem sive pri-
orem causam qualemcunq; (r. 2. novam (s. & 3. medium
transfundendi, olim stipulationem. (t. Duo verò in dele-
gatione non confundendi actus: primus spectat delegan-
tem & delegatum, alter delegatum & eum cui fit delega-
tio (u. ubi separatur mandatum inter delegantem & eum
cui delegatur, ab ipsa stipulatione afficiente novationem.
Delegatio modò notat mandatum creditoris delegantis
debitorem, modò stipulationem, quâ novant priorem
obligationem, interventu novæ personæ. Ille actus,

B

per-

membr. 4. [r. L. 1. pr. §. 1. w. de Novat. (s. L. 1. w. cod. (t. L. 1. §. 1. L. 2.
& passim w. cod. (u. § 2. §. de mand. inf.

(l. § 7. § de
fideic. he-
red.
(k. L. 2. C. de
fid. & Jur.
host. Fife.
L. 23. C. de
fideicom. m.
L. 21. C. de
testam.
(l. Mevius
pt. 6. Decif.
159. &
Dec. 81.
(m. L. 1. pr.
w. de No-
vat.
(n. L. si pa-
ter 3. C.
mand.
(o. L. 6. C.
de O. & A.
(p. L. 8. C.
de hered. &
act. vend.
(q. L. 18. π.
de Nov. &
apud
Frantzky.
Res. Lib. 1.
qv. 14. Lenz
de Nom. &
act. cess.
cap. 4.

[x. L. 17. w. de Novat. vel scripturâ. (x. Hic fit stipulatione (y. Quæ stipulatio hodie neq; ad novationem neq; delegationem requiritur. (z. Namin effectu parum refert, an stipulationē hodie ut stipulationē, vel ut pactū nudum valere velis, cum de jure Canonico & moribus nostris Saxonis etiā ex nudo pacto competat actio (a. Negat Bachovius ad Tr. b. valere consequentiā à vi producendi civilem obligationē acqvisitā ad vim ipso jure novandi & consumendi civilem obligationem: quia pactis vis civilem obligationem producendi data contra rationem juris, imo hoc contra jus receptum, ideo non extendendū. Hodie pactum nudum, accedente licet animo novandi, non tollere obligationem priorem ipso jure, sed per exceptionem. Videtur Bachovius confundere rem cum rei modo. Aliud est novatio aliud stipulatio, modus finiendi à modo constituendi obligationem alienus. Pacto contrahitur matrimonium, sed non est propriè pactum, transactio fit pacto & stipulatione, neq; tamen pactum est neq; stipulatio (c. Nunquam per se habuit vim extinguendi obligationem stipulatio, ad quam vim maximè animus novandi requiritur Stipulationem exigebat antiquum jus ad novationem, hodie verò sublata censetur differentia inter stipulationem & pactum ratione efficaciar. Nulla igitur fit extensio, & si fieret, non extenderetur pacti vis, sed reduceretur ad simplicitatem juris naturalis, à quâ jus civile recessit. Pactum non extensum est, potius nunquam mutatum apud Germanos Hahn. ad Wesenb. (d. Pactum idem operatur apud Germanos, qui Legem Romanam: ex nudo pacto &c. nunquam receperunt, sed simpliciter fide datâ usq; innixi fuerunt. Vinnius, (e. ait, cum honeste stipulationis non major vis sit, quàm cujlibet pacti, nulla amplius est stipulationis necessitas, neq; minus pacto quàm stipulatione & fidejussores constitui, & novatio fieri, & usura promitti poterunt.

§. X.

A Novatione in specie differt delegatio: hæc exigit novam personam, illa nequaquam (f. & in Sax. Decis. 66. separantur verb. dieses in delegationibus so wohl als andern novationibus. Quod Dd. admittunt (g. Suspecta tota hæc distinctio in delegationem & novationem in specie dictam videtur Bachovio (h. & contra Treutlerum asserentem, quod prout vel mutetur persona vel res, fit modo in specie novatio, modo delegatio, pugnat: quia quandoq; mutatur persona, & tamen novatio in specie dicta est, & non mutatur res, licet fit novatio in specie. Prius probat: si quis non Titii debitor promitteret Sempronio, creditori Titii, animo novandi id quod Titio debet Sempronius. Forte hoc non concedendum Bachovio: licet enim non sit facta novatio mandatu debitoris expresso, præsumpta tamen subest voluntas: nemo sane præsumituraversari commodum. Ex quo L. 8 §. ult. w. de nov. explicanda. Delegatio est vel expressa vel præsumpta. Posterius demonstrat idem: quia ad novationem in specie sufficit eidem debito additum esse aliquid novi v. c. si conditio, dies, fidejussor adjiciatur, vel detrahatur. Sed negatur rem eandem manere: aut enim adest animus novandi, aut non: hoc deficiente, non fit novatio, licet dies, conditio, fidejussor adjiciatur. Illo casu est novatio, licet nihil ad: ectam (i. & res sive negotium mutatur, pro indole novationis (k.

§. XI.

Ad utramq; novationis speciem voluntas novandi requiritur [l. Quæ utrum verbis exprimenda, an vera sufficiat, vel præsumpta admittenda, inquirere, erit operæ pretium. Jure ante Justinianum præsumpta voluntas est admissa verb. non Lege (m. ubi duo modi novandi proponuntur, unus ex voluntate agentium dependet,

B 2

alter

(f. §. 3 f. quib. mod. toll. abl. L. 11. pr. π. de Novat. (g. Hahn. ad Wes. de novat. N. VIII. Et à jure D. Struv. S. J. C. Ex. 47. ib. 55. (h. ad Tr. v. 2. d. 29. ib. V. E.

(i D. Struv. S. J. C. Ex. 47. ib. 57. per L. f. C. de Nov. junct. L. 8. pr. π. eod (k L. 1. π. de novat. (l. L. 2. L. 8. § 1. w. eod. L. 3 C. eod. (m. L. f. C. de Nov.

(n. L. 44. §.
f. π. de O.
& A.

[o. L. 58. §.
de V. O. &
Dd. vulg.

(p. L. f. C.
de Nov.

(q. L. nulla
23. C. de
procur. L.
25. C. de
Nupt.
(r. L. 7. §.
7. §. de A.
R. D.
(s. per L. 2.
§ 6. π. de O.
f. add. L. 1
w. de Offic.
Jurid L 3.
w. de Offic.
Proc.
[r. § 1. §. de
obl. que
quas. ex
contr.

alter ex lege. Inde si stipulatus quis navem ab alio fieri, & si non fecerit, centum: existens conditio pœnalis stipulationis priorem transfert in se & quasi novatio fit (n. Ubi igitur id actum ut præcedens obligatio novaretur, novatio fieri intelligebatur per LL. cit. Aut id actum esse colligebant ex conjecturis & præsumptionibus, aut hisce cessantibus, ex quibus animus novandi colligi posset, requirebant expressam conventionem (o.

§. XII.

Justinianus (p. dicitur mutasse jus antiquum, motus licentiâ colligendi animum novandi ex conjecturis incertis, quæ reddebant jus incertum ac dubium, dubiis factis. Quam causam impellentem idem ibi præmittit, & citat nocentia volumina novationum ac veteris juris ambiguitates. Subiectum licentiæ hujus erant veteris juris Conditores. Intelliguntur } Cui: q. quia enim jus obsecurum manifestant secundum leges æquitatis: videntur condere. Verè Legem condere nequeunt, quod est Majestatis. Sicuti non novam speciem facit, qui excussit spicas, sed eam, quæ est, detegit (r. Additur objectum licentiæ, & adimitur expressè vis novandi verè: Si quis &c. & requisitum novationis novam traditur, remissio prioris & expressa electio secundæ obligationis. Modus exprimendi novandi animum ex mentè Gothofr. ad L. fin. cit. non requiritur solennis, sed simplex: lege enim novare est solenni & certâ formulâ exprimere novationem (s. Nisi forte aliud sit lege novare & lege agere. Lege agere & legis actio spectant solennes formulas per cit. text. Lege novare contradistnguitur tã voluntate novare. Ex eo conjectura surgit, lege novare, esse præsumptivè novare secundum præsumptiones à Juris Conditoribus introductas: nam præsumptio illa non descendit ex voluntate agentis verâ sed fictâ: quippe ignorantes obligantur (r. & qui nullum habent intellectum (u. Nam

(u. Nam improbat in L. f. pr. Imperator verſ. *ſiquis vel aliam*: à Juris Conditoribus introductas ambiguitates & præſumptiones. Accedit quod à Jctis inventum capiatur legis nomen: unde legis actiones à Jctis inventæ formulæ dictæ, (x. & ſ. b. prætextu legum, & quaſi ex legum ſententiâ & analogiâ juris deſumptæ videntur. (y. Hæc explicatio præferenda eſt, quia conveniens & aptus ſenſus redit, ſine mutatione & correctione textûs. Distinguit Imperator inter novationem, quæ inducta olim ex dubiis & levis præſumptionibus, & hanc ambiguum, incertam abrogavit, ac voluit, ut expreſſè remittatur prior & poſterior eligatur: & novationem tacitam, quæ voluntate certa manifeſtatur & certo facto, ac non exigitur ut verbis exprimat, quia naturaliter ineſt rebus ſive factis, neq; voluntas hæc novandi verbis debet extrinſecus ſupervenire, per verba *erſi*, i. *quamvis, non verbis exprimat*. ſtatuiſmus *ut ſine novatione* i. ſine verbis expreſſis declarato animo: ut in jure noſtro: *ſine curatoribus ſuis* (z. i. ſine præſentiâ curatorum (a. ita hæc ſine novatione, i. ſine formulâ novandi. Ratio redditur, quod ſine novatione expreſſâ poſſit fieri novatio verſ. *hoc enim* &c. Contradiſtinguitur id, quod verbis extrinſecus ſupervenit, ei quod naturaliter ineſt rebus ſeu negotiis. Id verò naturaliter ineſt, quod ordinariè ineſt ſine conventionem partium. Quod egregiè tradidit Ulpianus (b. Id igitur verbis extrinſecus ſupervenit, quod expreſſis verbis negotio additur.

(u. L. 46. D. de O & A. junct. §. 8. §. 9. J. de inut. ſtip. (x. L. 2. §. 6. D. de O. J. Frantzk. ad D. de O. J. n. 19. [y. L. 6. §. 1. D. de V. S. & ib. Wiſſenſub.

[z. L. 102. D. de V. O. (a. Vinn. ad J. de inut. ſtipul. §. 9. n. 5. (b. L. 11. §. 1. D. de act. empt.

§. XIII.

Non igitur eſt, quod cum Gothofredo ſtatuiſmus: verifiſimile eſſe, locum hujus Conſtitut. finalis corruptum eſſe, & ita reſtituendum: *Et generaliter deſiniſmus lege ſolum eſſe, non voluntate novandâ: & ſi hoc verbis exprimat, ut cū novatione* (quod ſolito vocabulo κατὰ καὶ νότυτος Græci dicunt) *cauſa procedat, hoc enim naturaliter ineſſe rebus non volumus, ſed verbis extrinſecus ſupervenire.*

Quæ violentiâ tolluntur Leges, non explicantur: omnia
vertuntur, mutantur, pro lubitu, verba transfe-
runtur.

§. XIV.

(c. 2. obs. 30.)

(d. libr. 3.

c. 92.

(e. ad Tr. v.

2. d. 29. 1b.

5. Lit. F.

(f. ad 7.

quib. mod.

toll. obl. §. 3.

n. 7.

(g. Mev.

Decis. 240.

pt. 2.

(h. ad 7.

quib. mod.

toll. obl. §.

præterea

n. 13.

(i. de Ex-

cept. pt. 3. c.

3. n. III.

seqq.

(k. 7. F. pt. 2

c. 19. def. 14.

16. §. L. 5.

Resp. 105.

(l. de No-

vat. N. VI.

Hodie autē

(m. in 5. §.

C. Ex 47.

1b. 56. seqq.

Ita I. sentiunt Dd. Clariss. Gailius (c. verisimiles
& adeo urgentes conjecturas exigit, ut ex iis perspicuum
esse possit, à primâ obligatione partes recedere, & illam
in secundam transfundere voluisse. Cujus sententiæ
subscribit Faehinæus d. & communioem ac verioem
esse judicat per cit. ib. Auctor. Conf. D. Lenz. de Nom.
& act. Cess. c. 4. membr. 3. Bachovius (e. ad 'mini-
mum statuit admittendam esse liberationem, si non ipso
jure, tamen ope exceptionis, quæ citra manifestam inju-
stitiam & iniquitatem nequit negari, circumstantiis ur-
gentibus existentibus. Applaudit Vinnius (f. & rationi
consentaneam multis in locis receptam sententiam hanc
statuit. II. Alii restringunt hanc L. f. cit. ad novationem
in specie sic dictam, & negant ibi formam delegationi
præscriptam (g.

§. XV.

III. Contra hæc surgunt, agmine facto, magni
nominis Dd. Schneidevv. (h. cui de jure verius videtur,
exigere ad novationem novationis expressam menti-
onem, negat exceptionem aliter agentibus. Add. Zan-
gerus (i. Carpzovius (k. Hahn. ad Wesenbec. [l. D.
Struv. (m. V. Sunt distingventes inter liberationem,
quæ fit ipso jure, & ad effectum hunc adhibendam esse
formam L. fin. cit. & quæ contingit ope exceptionis, &
hanc competere, omisâ eâ formâ, ex urgentibus conje-
cturis. Hanc sententiam esse communem Dd. testatur
(m. in 5. §. Schneid, c. l. n. 11.

§. XVI,

§. XVI.

Argumenta, quibus in §. 15. n. III. utuntur, sunt hæc. I. Imum sumitur ex intentione Justiniani, quæ erat, tollere ambiguas præsumptiones, admissis verò conjecturis & circumstantiis, ac conjecturali & præsumpto animo novandi, non esse remotas ambiguitates. II. Ex prudenti LLtoria: Legem non frustra condi, quod accideret L. finali cit. admissis conjecturis. III. Ex verbis L. fin. cit. quæ sunt (1. generalia: & generaliter definitus. (2. clara: non Lege novandum sed voluntate id est, interprete Hahnio & Bachovio c. l. non conjecturis ex Lege aliqua petitis sed expressâ partium conventionem. It. Nisi ipsi specialiter remiserint quidem priorem obligationem, & hoc expresserint &c. It. Essi non verbis exprimat &c. It. Hoc enim naturalibus id est potius esse ad verba naturaliter, & uti in ipsis rebus manifestò obtinent, prolata, quam ut extrinsecus per conjecturas, ubi plana & perspicua non sunt, novatio inducatur, juxta Accursii doctrinam (n.

(n. Franzk.
Ex. XI. qv.
X. n. 6.

§. XVII.

Non destituuntur rationibus, quorum sententia relata § 14. n. I. 1. Ex intentione Justiniani. Hic nitebatur occasionem litigandi & licentiam JCtorum tollere, qui admodum indulgebant conjecturis, tradente Imperatore (o. Hæc intentio non adimit factis, quibus animus novandi sine dubio manifestatur, vim novandi, sed illis quæ ambiguè & leviter inclinant ad novationem. 2. Ex regulis bene & prudenter interpretandi. Interpretatio juris ita debet fieri, ne Legislator videatur aliquid voluisse, quod absurdum est: nemo enim credendus est velle absurda (p. Absurdum verò est præsumere LLtorem aliquid voluisse contra principia recepta. Factis certis & verbis posse declarare animum in vita humanâ, & voluisse tollere differentiam inter

(o. L. f. pr.
C. de Nov.
(p. Hug.
Grot. de J.
B. & P. L.
2. c. 16 §. 22.
& per L. 7.
π. de bon.
libert. L.
40. pr. π.
præ. de her. pet'

præsumptam & tacitam voluntatem. 3. Ex verbis Constituit: in L. f. C. de nov. distingvit Imperator ibi (1. inter novare voluntate & lege. Ergo possumus voluntate novare sine expressis verbis per præced. (2. Quia si non verbis exprimat, sine novatione debet causa procedere. (3. Vult naturalibus inesse rebus, & non verbis extrinsecus supervenire.

§. XVIII.

Utrum verò de delegatione etiam ibi agatur, an tantum de novatione in specie, inquirendum. Hoc affirmantes afferunt 1. hanc constitutionem esse correctoriam, & rationi juris haud convenientem, ac restringendam. 2. Justinianum propterea hoc constituisse, quod non rarò ex conjecturis minus sufficientibus, cum injuriâ creditoris novatio introducta, & correctoriam hanc pertinere ad casum, quo voluntas contrahentium obscurior, in delegatione vix dubitari posse de mente contrahentium, quin novare obligationem priorem voluerint. 3. Liberationi esse favendum (r. Illi, qui liberationem concedunt ope exceptionis, afferunt esse dispositum in L. f. cit. de modo liberandi ipso jure, qualis novatio: non esse denegandam conjecturis urgentibus virtutem liberandi per exceptionem. Diverfos enim esse modos liberandi per exceptionem & ipso jure: hi traduntur tit. J. quib. mod. toll. obl. & alibi; illi sunt pactum nudum, sententia, jusjurandum, tempus &c. (s. Correctoriam legem non esse extendendam sed restringendam. Addunt L. 9. π. de prætor. stipul.

§. XIX.

Sed non sunt tantâ argumenta, quæ recensentur §. 16. ut moverent. Quicquid non ambiguum est, illud neq; removetur à vi novandi. Tacitus propriè sic dictus
modus

(9. Bæhov. ad Tr. v. 2. d. 29. th. 6. A. Hahn. ad Wes. de novat. n. 119. Etiam jure. (r. L. 47. π. de O. & A. Mev. Part. 2. Decis. 240. n. 2. (s. §. 3. 4. f. de Exc. §. 3. f. de V. O. Vinn. ad f. quib. mod. toll. oblig. in pr.

modus non est ambiguus. Ergo neq; removetur à vi
 novandi. Major est Assertorum sententiæ in §. 16. Mi- (1. L. 3. w.
 nor clara ex LL. (1. Tacitus consensus non est ambiguus de Reb.
 per not. in §. 3. nam est verus. Non confundendum est Cred. L. iri-
 tacitum cum præsumpto, neq; expressum est tantum, tium 94.
 quod verbis exprimitur: verba non attenduntur, ubi de π. de F. O.
 re ipsâ constat. (u. Primus Secundo 100. debet, & pres (u. per §. 29
 sus in foro actione offert creditori jus exigendi 100. à J. de Legat.
 Tertio, acceptanti, transactio decreto Judicis confirma- (x. L. 4. L. 15
 tur, sine mentione novationis. Quis dubitaret de L. 35 C. de
 animo novandi? Transactio, quæ jure communi fit etiam transact.
 per stipulationem (x. hodie simplicius nudo pacto, habet (y. Ex XI.
 vim tollendi actionem. Respondet Frantzkius, [y. o- Qu. X. n. 5.
 mnes modos, quibus olim introducta novatio, in u- (z. Lib. 19.
 versum esse enervatos, & iis vim novandi excusâ. Mo- obl. 36.
 dum dictum sine dubio olim novasse L. f. C. de nov verb: (a. ad J.
 vel aliquid fecerit &c. maximè verb: mutaverit. Sed quib. mod.
 Frantzkius confundere videtur universalem propositio- toll. oblig.
 nem absolutâ cū restricta. Omnes dubios modos novan- §. 3. n. 3.
 di abrogavit Justinianus, qui auctoritate J. Ctorū introdu- (b. per §. 3.
 cti sunt ambiguus præsumptionibus, per verba vet. jur am- J. quib.
 biguitates &c. non verò omnes modos etiâ tacitè novan- mod. toll.
 di, in proprio sensu, qui neq; sunt ambiguus, neq; nitun- obl. verb.
 tur arbitrio J. Ctorum. Verbum mutaverit in L. f. cit. Sed si eadē
 notat Cujacio delegationem: (z invito Vinnio (a. expli- Et c. fidejssor
 cante de fidejssore: adhibere fidejssorem est adji- adjiciatur
 cere obligationi principali, mutare est detrahere aut detra-
 adjectum (b. Secundum argumentum facile potest in- hatur.
 fringi. Effectum debere habere L. f. cit. largior: sed nego [c. ad Tr.
 consequentiam: ergo tacitus modus novandi est aboli- v. 2. D. 29.
 tus: potest enim constitutio illa esse efficax in præsum- ob V. F. ho-
 pro novandi modo. Conjecturæ habent suos gradus. die in f.
 Earum quædam ejus qualitatis sunt, ut citra manifestam
 injustitiam & iniquitatem debitori negari non possit li-
 beratio &c. Bachovius (c. Neq; officit generalitas ver-
 borum: nam generalis regula ibi quidem traditur, sed
 non de exprimenda voluntate novandi verbis: potius
 C volunt.

voluntate novandum esse non lege. Contortum sen-
sum, invito Justiniano, & reluctantibus verbis in L. f. cit.
inveniunt: de qua re supra §. 12. Exprimenda est volun-
tas novandi, in quibus negotiis olim ambiguas conjectu-
ras amplexi sunt I. C. t. Romani. Tenor enim hujus con-
stitutionis non simplex habet objectum. Prius consti-
tuit præsumpta novatio, posteriore tacita vers. *Et si non*
verbis & c. t. q. et si conjunctim & ampliativè id est si ve
verbis exprimat si ve minus non separatim & conditio-
naliter accipiendū. *Non enim* enim coherent: voluntate no-
vandam non lege est: & ita in verbis exprimendū, natu-
raliter inest rebus, neq; verbis extrinsecus supervenire
debet, & tamen verbis exprimendum est. Quod turbat
Gothofredus ad l. f. cit. & movit ad correctionem textus.
Neq; Frantzkius c. l. n. 6. seqq. habet quod regerat, nisi
tritas Accursii, tōde in casu quo exacti sine de voluntate
contrahentiam constat, verba non requiri ad novationis
effectum opinatur.

§. XX.

Benigniores videntur esse, qui liberationem, sine
verbis, per exceptionem non improbant. Sed Vinnius
c. l. n. 7. observat verba Constitutionis refragari. Et
Frantzkius c. l. refert hanc liberationem per ex-
cept. ad interpretationem, quam interpretationem
Bachovius c. l. excusat. Constitutio, ait, quia a-
liās absurda futura, duriorē etiam paulo interpre-
tationem non respicere debet. Carpzovius [d. negat
(d. 7. F. pt. 2. c. 19. def. 15. n. 1.) liberationem ope exceptionis per verba Constit. nihil pe-
nitus innovari, quæ universaliter negant Mihi hæc beni-
gnitas non videtur convenire LLbus, sed figmentum
Gloss. ad L. fin. C. de nov. Nihil interest, ipso jure, per no-
vationem præsumptam, actionē non habere, & per exce-
(e. L. 112. w. de R. J. ptionē infirmari (e. Non convenit sane intentioni LLto-
ris, quā voluit rescare ambiguitates veteris juris. Jure
exci-

excipiendi de novatione stante, quis negaret vigere ambiguitates & licentiam litigandi & dubiè interpretandi. Neq; facit argumentum pro hâc sententia ex L. 10. cit. Ubi à voluntate prorsus discedendi à primâ stipulatione colligitur quod non tollatur quidem jus agendi ex primâ stipulatione, tamen quod detur contra illud jus excipiendi. Hoc enim non generale est argumentum à præsumpta voluntate discedendi ab obligatione ad liberationem per exceptionem: nam potest hæc collectio voluntate Superioris impediri, qui voluit hâc ne ullum haberet effectum præsumpta novatio antiqua. Nequit verò negari esse diversitatem inter modos finiendi: sed mente Justiniani & verbis spectatis nequit admitti particularis prohibitio (f. ne eluderetur tota constitutio. Non extenditur L. fin. cit., negatâ exceptione, sed quod in Constitutione est dispositum, exponitur, & extensionem necessitatis ex identitate rationis, quæ causa finalis est & adæquata, in LLbus correctoriis admittendam esse probat Frantzkius (g. quæ h. l. est ut ambiguitates tollantur. (f. Carpz. J. F. pt. 2. 6. 19. def. 15. n. 1. g. ad π. de LL. n. 530

§. XXI.

De delegatione L. fin. cit. esse intelligendam, non movent verba, *adhibuerit vel mutaverit* per not. in §. 19: magis generalia verba *novationum* nocentia It. *verbali quid & finis*, ut removeantur ambiguitates & dubiæ præsumptiones, quas capere possunt & delegationes. Ingens postulatum enim est Bachovii aliorumq; in th. 18., interventum personæ certò demonstrare animum novandi. *Posse & sine animo novandi fieri*, omnibus illis locis confirmatur, quibus an animo novandi factum, spectandum esse dicitur (b. Potest enim fieri ut duo Rei constituentur (i. L. 47. w. de A. & O. loquitur non de interpretatione juris sed facti, & restringitur ad justam occasionem. (h. L. 22. w. de No. vus. L. 30. π. nov. d. i. L. 3. pr. π. de duob.

Puto igitur convenire cum mente Justiniani, L.f. C. de novat. l. disponere de novatione in specie & delegatione (Ita ante Decisionem Saxonie. Carpzovius statuit (k.) II. formam præscribere casibus dubiis, abrogatâ præsumptâ novatione, non verò III. tacitam voluisse abrogare (l. neq; IV. reliquisse liberationem per exceptionem ex præsumptâ novatione (m. A quâ genuinâ interpretatione an diversam statuatur jus Saxonicum, videamus. Regulam interpretandi jus Saxonicum eam probant Dd. Jur. Saxon. ex jure civili: (n. quicquid ex jure civili non expressè sublatum aut mutatum jure Saxonico, observandum est in foro Saxonico. Eandem probavit Serenisf. Saxo (p. Inde non facile differentia inter jus commune & Saxonicum admittenda, nisi expressa adsit dispositio.

(k. J. F. part. 2. c. 19. def. 16. n. 5. seqq. (l. Farbi- nius L. 3. c. 92. (m. Conf. Carpz. c. l. def. 15. & L. 5. R. sp. 105. n. 10. Zang. de Exc. pt. 3. c. 5. n. 113. (n. L. 32 §. f. C. de appell.

Occasio decidendi in Decis. 66. erat quæstio valde dubia: utrum L.f.C. de Nov: explicanda de novatione in specie tantum an de delegatione. Quæ controversia adeo ventilata ab Interpretibus, ut probabilitate rationum ultro citroq; existente à quibusdam desiderata Cæsarea Decisio (q. Definita res est Decis. Elect. Sax. 66 In quâ l. diversas sententias Jctorum refert Serenisf. LLtor more Justiniani (r. Quidam statuebant assignationem certi debitoris vim novandi habere. Sine dubio sunt qui Legi fin. C. de nov. subducunt delegationem, & agunt præsumptionibus, de quib. supra. Huc spectant verb. dec. so wohl als andern Novation. Interpres hujus Decis. Dn. J. Philipp. (s. vertit Anweisung delega- tionem, Dd. delegationem faciunt vel debitoris vel actionis

(o. Carpz. J. F. part. 2. c. 6. def. 4. n. 6 & de Fur. scem. sing. dec. 9. pos. V. n. 24. [p. part. 2. c. 10. c. 47. in Dec. E. lect. Sax. 62. und gleichwohl. [q. Carpz. L. 5. Resp. 105. n. 18. (r. §. 25. J. de R. D. §. 2. J. de empt. §. 2. J. de Societ. (s. In Obs. Jur. Pract. ex Decis. Elect. Sax.

actionis. *(r. Delegatio actionis convenit synonymicè cum* (t. *Hahn. ad*
cessione, (w neq; est species, novationis: nam cedere acti- *Wesenb. de*
onem significat mandare actionem, (x. sine sine titulo sine *Nov. in f.*
extitulo, & facit vel procuratorem simplicem vel in (u. *L. 1. C. de*
rem suam. Cessio enim per se, non est specialis titulus, sed *contr. jud.*
modus transferendi rem ab uno in alium, (y. sine novati- *tur.*
one. In quo sensu veram est: Anweisung ist keine Zah- (x. *L. 8. §. f.*
lung Cont. §. 8. Delegatio debitoris species est novationis, *w mand.*
& ita verum est: Anweisung ist Zahlung [z. Delegatio (y. *Frantzke*
& actionis & debitoris in nostrâ Decis. 66. intelligi pot- *ad w. de*
est, verbis: an etne gewisse Person, sine fiat invito debitore *Evict. n. 50.*
sive consentiente [a. In verb: etne Novation novatio in (z. *Hahn.*
mitur genericè, & respicitur ad delegationem, cui tanquã *c. l.*
speciei inest novatio per not. supr. §. 10: nam interve- (a. *L. 1. C.*
nit nova persona, in quam transire debet, secundum do- *de Nov.*
ctrinam JCorum, quæ in nostrâ decisione improbatur.
Alii negabant inesse vim novandi der Anweisung an etne
gewisse Person. Sunt qui delegationem subiciunt L. f. cit.
in quâ specialis remissio prioris obligationis & expressa
voluntas, quod secundam magis pro anterioribus elege-
rint, requiritur: non secus ac in Decis. nostrâ. II. Causa
movens ad approbationem sententiæ posterioris est præ-
stantia argumentorum ex jure: mit bessern Rechtsgründe
den de quibus supra actum. III. Requisita (1. Mentio
novationis der Novation gedacht werden solle. (2. Re-
missio principalis obligationis prioris expressis verbis
sondern auch das vorige Obligation &c. 3. Remissio ac-
cessorii juris, hypothecc: Bürgeschafft IV. Negotium,
cui præscribuntur hæc requisita, bey der Anweisung V.
Ratio quod requirantur hæc ad hoc negotium, ut vera
fiat novatio: quia non tantum in novationibus in specie
sic dictis, sed etiam delegationibus hæc requiruntur, ad (b. *ad w. de*
quas propositus casus pertinet. VI. Approbatio: quâ *LL. n. 80.*
datur vis generalis Legis VII. Clausula additur, quâ im- (c. *ad s. C.*
peditur vis introducendi contrariû. Utrum propter hanc *Que sit*
clausulam nequit introduci contrarium? Affirmat *long. consv.*
Zoësig (b. h. lubit ratio. Perez. ad C. (c. Forte ex eâ ratione, *n. 3.*
quia

(d. L. 22. pr. *quia nemo potest eam legē sibi dicere, ut à priori volu-*
tate ei recedere non liceat, (d. & quod posterior lex abro-
get priorem. Nam potest causa movens ad prohibitionem
contrarię consuetudinis v. c. tolli, justā superveniente
ratione (e. Ea sane, quę ipsa sibi quęq; civitas constituit,
sæpe mutari solent, vel tacito consensu populi & c. f. Ex
quibus explicanda ea sunt, quę Gail. tradit (g. de clau-
sula derogatoria, de irrationabili consuetudine. Puto
igitur quod & hęc temeritas & imprudentia Judicum, a-
liorumq; coërceatur, qui vel gratiā, vel ignorantia ru-
unt contra jura. Quę res semel iterumq; repetita tran-
sit in observantiam judicialem, quę jura publica plane
facit incerta, contra Superioris voluntatem. Bene Phil.
Burchard. (b. Adeo, ait, illi vix acutē tēgisse mihi viden-
tur, qui palam proferre ausi sunt, plerasq; in judicium de-
ductas lites hodie arbitrarias esse, quas Judex pro arbitrio
suo & c. decidere possit, idem addit pag. 36. In omnibus
verò locis & c. Atheismum magnis viribus succrescere,
talesq; dari sæpe hodie Judices, qui nec jura, nec juramen-
ta, nec ipsum DEUM curant, sed solummodo pœnas ve-
rentur, quę sibi ex contemptu specialis & certissime, non
controversę legis impendant. Confirmatur hæc sententia
verb: derselben in unsern hohen und andern Gerichten
nachzulebē/nnd ein wiedriges nicht einführen zu lassen.
Ubi Judicibus datur negotium, ne admittant contrarium,
 IIX. Exceptio, de qua paulo post.

§. XXIV.

Quęstio surgit hęc, utrum hęc Decisione Sax. ad
 omnes novationes & delegationes requiratur (1. Ex-
 pressa mentio navationis / 2. Cassatio veteris obligati-
 onis & principalis & accessoriz? Quod videtur negan-
 dum I. quia L. f. C. de nov. neq; alibi neq; Decis. 66. ab-
 rogatur: itaq; in Saxoniam observanda est per dicta in

§. 32.

§. 22. Jam L. fin. mutavit jus antiquum circa præsumptam novationem per supr. all. salvo jure circa tacitam propriè dictam. Igitur idem, obtinet jure Saxonie. II. Ex mente Serenissimi LLtoris: quæ erat principalis, tollerentem circa præsumptæ novationis speciem: nam delegatio nuda, Anweisung non habet vim novandi, sed quicquid eid. inest, præsumptionibus accipit, ut supra §. 21. probatum est. Hujusmodi præsumptiones non admittendæ propter nostram Decisionem, in quâ declaratur: fuisse, hanc delegationem speciem præsumptæ novationis, juxta doctrinam quorundam Dd., non verò admittendam esse eam, L. f. enim esse accipiendam tam de novationibus in specie quam delegationibus. Est igitur Decisio hæc declaratoria L. f. C. de novat.

§. XXV.

Quam interpretationem dubiam efficiunt, qui admittunt principium: tacitum idem operatur, quod expressum, cum limitatione: nisi verba expressa pro formâ actûs requirantur, ut fit in L. ult. C. de novat. verb. *Et hoc expresserunt.* Deinde, novatio fit per stipulationem, quæ verba requirit. Primum argumentum hypothese laborat: Legem fin C. de novat: formam præscribere omni novationi: quod supra negatum est, particularitate probatâ §. 12. §. 19. A particulari forma ad universalem N. V. C. Alterum non stringit: alias jure antiquo ante L. f. C. de nov. nunquam dubitatum fuisse de animo novandi. Nam jure antiquo stipulatio semper requisita est ad novationem per all. §. 9. Aliud est verbis exprimere animum novandi, aliud est stipulatione exponere negotiû, ex quo novandi animus præsumitur. Stipulatio jure antiquo requirebatur ad novationem, non ad animum novandi exprimendum immediate. Diversa sanè sunt

sunt verba exigere ad negotium, ex quo præsumitur animus novandi, & requirere verba, tanquam modum exponendi animum novandi. Et hoc concessio, quia hodie pacta sufficiunt ad novationem, sequeretur, novationem non requirere verba: quia pacta etiam dantur sine verbis. Neq; obstant verba Decis. allermaßen dieses in *delegationibus* sowohl als andern *Novationibus* &c. Non enim hæc verba sunt universalia, sed indefinita, quibus abrogatur sententia Dd. in prim. lin. Decis. quâ ad L. f. C. de nov. non admittentur delegationem, restringentes ad novationem. Hæc sententia mihi arrideret, & forte ex Cathedra defendi posset, nisi I verba Nov. LXVI. Also wollen wir &c. und ernstlich befohlen haben & in fin. §. Decis. Saxon. in Beschluß verb. und bey &c. it. in Resol. Grav. tit. von JS. §. 48. §. 49. verb. nicht mit deutschen Worten aliud svaderent: I. ita magis evitarentur lites. II. In Foro Saxonico ad omnem novationem requirerent mentionem novationis, & ut expressis verbis tollerent ac remitterent priorem obligationem, hypothecam, fidejussionem &c. In Camera Imperiali novandi animus ex adeo, urgentibus conjecturis, ut perspicuum esse possit à prima obligatione partes recedere & illam in secundam transfundere voluisse, colligitur, teste Gailio 2. obs. 30. n. 4. sine mentione novationis. In Tribunali quoq; Regio Wismar. non ad delegationem præcisè requiritur nominatio novationis, admittuntur & conjecturæ concludentes D. Mev. pt. 2. Decis. 240. multisq; aliis in locis Vinnius ad J. quib. mod. toll. obl. §. 3. n. 7.

§. XXVI.

Explicata regula, secundum normam interpretandi receptam, & principia juris, ad exercendum ingenium,

genium, salvâ auctoritate eorum, qui Coryphæi Legum prudentum audiunt, quorum consortium difficulter evitatur, quod in foro veluti imperent, & Leges præscribant: ut in alia materiâ graviter monet Magnif. D. Ziegler. (i. Pergendum ad explicationem exceptionis. Causa movens ad exceptionem est sine dubio, ut expedita sint commercia, arg. Mandati Sereniss. Elect. Saxon. de Anno 1614 n. 5, damit den Commerciis ihr statlicher Kauff gelassen. Quæ commercia faciunt ad salutem publicam, & utilia sunt (k. maxime quæ juvant Remp. necessariis (l. Inde non semel jure singulari utuntur mercatores. Quo spectat, inter mercatores ex bono & æquo regi. neglectis apicibus juris m. & solâ facti veritate inspectâ (n. Fo respicit LLtor Saxon: verb: billig. Subjectum sunt mercatores inter se agentes unter den Kauff und Handels. Lauten. Quam restrictionem in aliâ exceptione Mandatum Elector. cit. habet verb: allein Kauff. Leute ausgenommen. Inde agentibus cum aliis non mercatoribus non videtur Anweisung eine Zahlung seyn. Restringitur autem hæc exceptio ad certum negotium in diesen Passu sive in der Anweisung. Ut verò inter mercatores habeat vim novationis, fiat consensu delegati & creditoris, cui delegatur (o. Ubi notat idem Lipsiæ secundum decretum ab Electore Sax. confirmatum requiri ad acceptionem scripturam. Neq; in Saxoniam tantum per Decis: hoc datum est mercatoribus, ut assignatio sive delegatio habeat vim novationis & solutionis: sed & alibi, quando constat sive ex facto contrahentium, sive de jure, consuetudine & observantiâ mercatorum quotidianâ, inter mercatores hoc actum esse, ut altera obligationum perimeretur (p. Pro acceptionis specie habetur inscriptio mercatoris, alterum pro debitore suo agnoscit & eum in finem

D

libro

(i. ad Can: Redintegranda 3.

qu. 1. cap. 3 § 6.

(k. arg. L. un. C. Negone mil:

[l. per l. 5. §. 3. π. de jur. immuni

(m. Conf. L. 29. §.

quodam w. mand.

(n. Carpz. in Proc. T. 21. Art. 2.

n. 20.

(o. D. Philipp. ad Decis. 66. obs. 2. n. 29.

(p. Marqu. de jur.

merc. L. 2. c. 15. n. 11. 12.

AK No 844

(q. Id. c. l.
n. 21.

(r. Id. c. l.
n. 13.

(s. L. ult. π.
de colleg &
corp.

s. S. J. G.
Exerc. II.
ib. 42.

libro suo inscribit q. Quz delegatio præsumpta inter
mercatores vim novationis habet, nisi delegatus debi-
tor proxime deoctorus (r. Confirmantur consuetu-
dines mercatorum in hoc negotio expressè & subdu-
cuntur regulæ. Collegia quidem approbata consue-
tudinem posse introducere, notissimum est. Et sta-
tuta Collegiorum & Corporum per se valent mo-
re pacti s. vel præsumpti, vel expressi, vel taciti,
prout vel expressus, vel præsumptus, vel tacitus
concurrit consensus: modo ne derogent Legi-
bus, neq; destituantur suâ ratione. Re-
quirunt hodie tamen communiter con-
firmationem, ut vim habeant gene-
raliorem per vulg. Conf.

D. Struv. (s.)

S. D. G.

WMA

M.C.

(g. L. 13. w. vel
eod. pro
(h. L. 52. §. ce
2. w. ad L. fer
Aquil. no
(i. §. 8. §. de ag
adopt. L. 7. pr
§. 2. w. de vel
pact. ser
co

(k. arg. §.
29. §. de
Legat. fre
(l. conf. H. cl
Grot. de §. ve
B & P. l. 2. tri
o. 16. §. 1. qv
(m. L. 32. lis
§. 1. w. de ve
LL. vil
(n. S. ult. §. pri
de hered. ne
qual. & dif. &
for. L. 1 §. 3. m
w. de pact. su
(o. §. 7. §. de ne
de U. O. L. nu
2. §. §. π. de de
V. O. &
(p. D. no
Siv. S. §. in
C. Ex VI.
th 34.
(q. L. 2. w. ci
de pact.

ut alio inter-
publica pra-
habet haec Al-
legotium civile
as & animum
nstituente sive
atem. Positum
it: oritur, hoc
scriptum, ac-

ctis. Verbis
conceptus, &
(k. Non quod
t, potius arbi-
perunt vim: ex
oralis & civi-
num generum,
gnorum iusti-
oluntate, sive
causa nos te-
sunt: merito
it, tenebunt o-
us voluntatem
creditatem fa-
e gerendo aut
antatem suam
ditate (n. Fa-
ontineat: quod
nata distinctio
Neq; robur ac-
divisione con-
tractuum

